

Tuumasta toimeen

Uudenmaan järvikunnostussuunnitelmat ja paikalliset voimavarat
niiden toteuttamiseksi

SAMI REUNANEN

Tuumasta toimeen?

Uudenmaan järvikunnostussuunnitelmat ja paikalliset voimavarat niiden toteuttamiseksi

SAMI REUNANEN

RAPORTTEJA 100 | 2014

Tuumasta toimeen?

Uudenmaan järvikunnostussuunnitelmat ja paikalliset voimavarat niiden toteuttamiseksi

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taitto: Sami Reunanen

Kansikuva: ELYn kuvapankki

ISBN 978-952-314-158-2 (PDF)

ISSN 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-158-2

www.doria.fi/ely-keskus

Sisältö

Osa I

Johdanto	2
Kunnostussuunnitelmien vaikuttavuusselvitys	3
Haastattelut	3
Kuntien ympäristöviranomaisten näkökulmia.....	3
Kunnostajien kommentteja	4
Tulosten tulkinta	5
Suunnitelmat.....	6
Tiedon kulku	7
Pohdintaa	8

Osa II

Vesienhoidon suunnittelu.....	10
Valtion kunnostusstrategia ja asetusehdotus vesistöjen käyttöä ja tilaa parantavien toimenpiteiden avustamisesta	12
Paikalliset voimavarat	13
Yhteisölliset tietovarannot.....	14
Muuta	15
Kehittämisehdotuksia	15
Tieto.....	15
Päätöksenteko	15
Rahoitus	16
Yhteistyö ja vuorovaikutus	16
Uudet mittarit	16
Mielenkiintoisia hankkeita ja lähestymistapoja	17
Lähteet.....	18
Liitteet.....	19
Liite 1. Ulkoisen ja systeemin sisäisen tiedon suunnitteluprosessi	
Kuvailulehti	20
Presentationblad	21

Johdanto

Muutos valtion osallistumisessa vesistökuunnostuksiin on johtanut kunnostustoimenpiteisiin osallistumisesta ja kunnostussuunnitelmien laatimisesta kunnostusavustusten myöntämiseen. Hankkeille annettava asiantuntijaohjaus ja -neuvonta ovat edelleen tärkeä tuki kunnostushankkeille. Samaan aikaan, kun kunnilta odotetaan suurempaa panosta kunnostushankkeisiin osallistumisessa, niiden talous on kiristynyt. Ympäristönsuojeluun ja -kuunnostuksiin tarkoitettuja avustuksia on kunnilla yhä vähemmän jaettaviksi.

Julkisen sektorin kunnostusresurssit ja osallistuminen kunnostushankkeisiin vähenee ja tämä kehitys jatkuu tulevaisuudessa. Pienissä hankkeissa talkootyön osuus on ollut usein merkittävä hankkeiden toteutumisen kannalta. Nykyisin hankkeiden vetäminen hakuprosesseineen vaatii ammattimaista otetta ja useamman henkilön työpanosta. Paikalliset kunnostajat, kuten osakaskunnat, yhdistykset ja yksittäiset kansalaiset, ovat uuden haasteen edessä kunnostustoimenpiteiden toteutuksen ja niiden rahoituksen vastuun siirtyessä yhä enemmän paikallisille hyödynsääjille. Myös yrityksiä halutaan yhä enemmän mukaan osapuoliksi kunnostushankkeisiin.

Vesienhoidon tavoitteena koko EU:ssa on saavuttaa pinta- ja pohjavesien vähintään hyvä tila vuoteen 2015 mennessä, joissakin tapauksissa vuoteen 2021 tai 2027 mennessä. Samalla hyvälaatuisten vesien tila ei saa heiketä. Tulevaisuudessa kunnostusavustuksia jaettaessa on merkittävää, mitkä järvet kuuluvat vesienhoidon suunnittelun piiriin ja mitkä ovat sen ulkopuolella. Uudellamaalla suuntaus ei ole välttämättä oikea, koska selvästi suurin osa järvistä on pieniä eikä niitä ole määritelty vesienhoitosuunnitelmissa vesimuodostumiksi. Järvistä kertyy veden laatuun ja biologiaan liittyvää aineistoa koko ajan lisää ja uusia kohteita tulee mukaan vesienhoidon toimenpideohjelmien piiriin, mutta prosessi on hidas. Uusi asetusluonnos vesistöjen kunnostustoiminnan avustamisesta (MM & YM 2013) voi johtaa siihen, että valtio avustaa ensisijaisesti vain vesienhoidon suunnittelussa mukana olevia kohteita. Tämä tarkoittanee, että moni Uudenmaan pienistä järvistä voi jäädä vaille valtion avustusta, vaikka niillä olisi muuten merkittävää virkistyskäyttöarvoa.

Raportin ensimmäisessä osiossa keskitytään järvi kohteisiin yleissuunnitelmiin ja arvioidaan niiden vaikuttavuutta paikallisten kunnostajien ja kuntien ympäristöviranomaisten näkökulmasta. Aineisto on kerätty puhelinhaastatteluin. Niiden perusteella on selvitetty mm., noudatetaanko suunnitelmien suosituksia, mikä rooli niillä on rahoituksen hakemisessa ja miten ne ylipäänsä on koettu osapuolien näkökulmasta. Vaikuttavuutta voidaan arvioida koettuna muutoksena vesistön tilassa tai paikallisen yhteisön tiiviimpänä toimintana ja sitoutumisena yhteisiin tavoitteisiin. Selvityksen painotus on pienissä kunnostushankkeissa ja -projekteissa, kuten vapaaehtoisuuteen perustuvissa vesiensuojeluyhdistysten toiminnassa. Toisessa osiossa on kiinnitetty huomiota valtion strategioiden ja ohjelmien puitteissa vesienhoidon suunnitteluun, yhdistysten toimintaedellytyksiin ja kunnostustoimenpiteiden rahoitukseen.

Kunnostussuunnitelmien vaikuttavuus-selvitys

Uudenmaan elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on tehnyt 2000-luvulla useita järvien kuntakohtaisia ja järviakohtaisia kunnostussuunnitelmia sekä järvien perustilanselvityksiä ja toimenpidesuunnitelmia. Kunnat ovat tilanneet suunnitelmat ELY-keskukselta omien valintojensa perusteella. Suunnitelmien laatiminen on ollut kuntien kannalta edullista. Kunnat ovat maksaneet kustannuksista noin puolet. Tässä selvityksessä keskitytään järviakohtaisiin kunnostussuunnitelmiin. Niissä on selvitetty mm. järven perustilaa, kuormitusta, asetettu tilatavoitteita, käsitelty soveltuvia menetelmiä sekä seuranta. Suunnitelmien tekoprosessiin on kuulunut myös tavoitetilakysely ja yleisötilaisuuksia. Suunnitelmissa ei mennä hankesuunnittelutasolle vaan pysytään yleisemmällä tasolla.

Haastattelut

Ensin haastateltiin Uudenmaan kuntien ympäristöviranomaisia niistä kunnista, jotka ovat tilanneet edellä mainittuja suunnitelmia Uudenmaan ELY-keskukselta. Toisen haastateltavan ryhmän muodostivat henkilöt, jotka ovat paikallisia aktiivihenkilöitä kohteissa, joihin Uudenmaan ELY-keskus on tehnyt järviakohtaisen kunnostussuunnitelman (n=22) vuosina 2008 – 2012. Suunnitelmat tilanneista kunnista (n=11) nykyiset kuntaliitokset mukaan lukien tavoitettiin yhdeksän henkilöä (82 %). Osakaskuntien ja yhdistyksien puheenjohtajia tai muita hankkeista vastaavia henkilöitä tavoitettiin 10 (45 %).

Haastateltavien yhteystiedot saatiin pääasiassa kunnostusprojektien kotisivuilta ja ELY-keskuksen kunnostusasiantuntijoilta. Päivitettyjen yhteystietojen saaminen osoittautui vaikeaksi tehtäväksi olemattomien yhteystietorekisterien takia. Paikallisten kunnostajien yhteystietoja saatiin kerätyksi 11 (50 % kohteista). Puhelinhaastattelut tehtiin keväällä 2014. Ne olivat kestoaltaan 20 - 45 minuuttia. Haastatteluiden aikana kirjattiin ylös selvityksen kannalta oleelliset ja muut kiinnostavat asiat. Tämän jälkeen vastauksia ja kommentteja tarkasteltiin pääteemoittain, jotka olivat väljästi määriteltyinä: miten suunnitelmia on hyödynnetty kunnissa ja kunnostuskohteissa, kunnostusprojektien tämän hetkinen tilanne, kuntien ja projektien rahoitus-tilanne ja avustukset.

Kuntien ympäristöviranomaisten näkökulmia

- suunnitelmat koetaan hyväksi tueksi esim. avustuksia haettaessa
- suunnitelmien ja toteutuksen sitominen yhteen
- suunnitelmat hyviä varsinkin alkuvaiheessa, kun kunnostuksia mietitään
- tiedotuksen lisäämistä ja tiedon kokoamista samaan paikkaan kannatetaan.
- pystytään tukemaan vain pienillä summilla (kannuste)
- aloite paikallisilla, joita tuetaan pienillä avustuksilla
- selkeä aloite ja hyvä suunnitelmallisuus, silloin on helpompi osallistua rahoitukseen
- niukkojen resursseja kohdennetaan toteutuksista seurantaan (seurantaohjelmat)
- avustushakemus voi olla raskas ja vaatii ammattimaisuutta. Tämän takia avustuksia voi jäädä hakematta

- harvoin on niin paljon tietoa kohteista kuin hakemuksissa edellytetään. (ELYn vesistökuunnostusavustuksien haku)
- ei mahdollisuuksia eikä halua yhteystahoksi, rooli sopii mieluummin alueellisille vesiensuojeluyhdistyksille
- ei tietoa kunnostuksia tekevistä yhdistyksistä eikä muista kuin omista toimenpiteistä
- ongelma voi olla kunnan virastojen vastuunjako ympäristönsuojelun ja virkistyskäyttöasioiden välillä
- osallistutaan kunnan kannalta merkittäviin kohteisiin (aikaisemmat jätevedet, uimarannat, suuri maa- tai vesialueen omistus)
- ollaan konsultin kanssa eri mieltä lisäselvityksistä
- yhdistys paras vetäjä vesistöalueilla, missä on useita kuntia (kuntien välinen yhteistyö vähäistä)
- rahoituksen jakaminen valtion, kuntien ja paikallisten kunnostajien kesken suhteessa: 50 – 25 – 25
- toisiinsa kytköksessä olevat järvet. Isompi hanke, johon kunta voisi osallistua koko panoksella kerrallaan.

Kunnostajien kommentteja

- vähemmän rahaa loputtomaan suunnitteluun ja selvityksiin, enemmän toimintaan
- ei kokemusta hakemusten tekemisestä, vaatii aikaa ja vaivaa
- ammattimaisuus tappaa talkoohengen
- talkootyön merkitystä ei saa heikentää
- kunnan pitäisi olla aktiivisempi
- ei hyötyä suunnitelmista, jos ne eivät johda mihinkään
- järven tila päätellään nuottasaaliista
- levät ovat vähentyneet
- talkootyö vähentynyt, vanhat eivät jaksa ja nuoria vaikea saada mukaan
- kuormitus tulee naapurikunnan puolelta
- virkistyskäyttöpaine meidän puolelta, mutta järvi on toisessa kunnassa
- suunnitelmasta on ollut suuri hyöty
- ikääntyminen on ongelma, nuoria ei saada tilalle

Kuva: @ ELVI

Tulosten tulkintaa

Kunnissa kiitellään Uudenmaan ELY-keskuksen panosta kunnostussuunnitelmien laatimisesta. Tehdyt kunnostussuunnitelmat ovat olleet hyvä selkänöja kunnille, kun avustuksia kunnostuksien rahoittamiseksi on haettu. On ollut näyttöä järven tilasta ja saatu hankkeelle riittävä tuki esimerkiksi vesialueen omistajilta. On ollut jotakin konkreettista osoittaa, mitä pitäisi tehdä ja miksi. Kunnat näkevät suunnitelmat selvästi hyödyllisempinä kuin itse kunnostajatahot. Suunnitelmat ovatkin enemmän kuntien työkalu kuin varsinainen huoltokirja järven kunnostamiseksi. Paras hyöty saadaan selvityksistä ja suunnitelmista oikealla ajoituksella, ennen varsinaisia kunnostustoimenpiteiden aloittamista. Suunnitelmat pitää johtaa myös toimenpiteisiin, jotta niitä pidettäisiin onnistuneina.

Valtiota ja kuntia halutaan edelleen voimakkaasti mukaan rahoittamaan ja tekemään kunnostuksia. Tässä suhteessa kunnostuskulttuuri muuttuu hitaasti. Kunnilla on erittäin niukat resurssit osallistua varsinaisten kunnostusten rahoittamiseen. Ne avustavat kunnostushankkeita muutamista satasista muutamiin kymppitonneihin. Varoja ohjataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa on kunnan vesialueita ja uimarantoja. Joissakin tapauksissa varat on yhä enemmän sidoksissa seurantaohjelmiin, kun muuhun ei ole resursseja. Toisaalta seuranta onkin usein laiminlyöty kunnostushankkeissa. Konsultteja saatetaan epäillä liiallisten selvitysten teettämisestä. Kunnostajat taas saattavat arvioida koko järven tilaa pelkästä nuottasaaliista, kun muuta tietoa ei ole ollut saatavilla.

Kuntien sisällä saattaa olla vielä epäjohtamukaisuutta työtehtävien jaossa eri yksiköiden välillä, mikä osaltaan vaikeuttaa kunnostusasioiden eteenpäin viemistä. Kuntien välistä yhteistyötä kaivataan enemmän valuma-alueilla, jotka jakaantuvat useamman kunnan kesken. ”Likaaja” saattaa olla naapurikunnan puolella, jolloin siihen vaikuttaminen koetaan entistäkin vaikeammaksi. Varmasti myös koettujen hyötyjen epätasainen jakautuminen on esteenä kuntien väliselle yhteistyölle. Aiheuttaja maksaa – periaate nousi esille vaadittaessa kuntia osallistumaan tehokkaammin kunnostuksiin ja toteuttamaan vesihuoltohankkeita.

Erityisesti pienissä hankkeissa omarahoituksen kattaminen osittain omalla työpanoksella on ollut edellytys hankkeiden toteutumiselle. Samaan aikaan kun valtion osallistuminen kunnostustoimintaan on vähentynyt, ovat myös yhdistysten varainhankintamahdollisuudet kaventuneet. Aktiivisten henkilöiden ikääntyminen on myös uhka talkootyön hyödyntämiselle. Pelkästään hankkeiden käynnistäminen voidaan kokea raskaaksi prosessiksi monimutkaisten rahoitus- ja lupahakemusten takia.

Valtio ja kunnat suosivat nykyään selkeitä suunnitelmia ja laajempia hankkeita, joissa on useita kohteita koko valuma-alueella tai vesistöalueella. Tällaiset hankkeet saavat jatkossa helpommin avustuksia. Kunnissa koetaan, että paikalliset yhdistykset sopivat hyvin hankkeiden vetäjiksi varsinkin useamman kunnan alueella. Alueelliset suojeluyhdistykset sopisivat taas jonkinlaisiksi yhteystahoiksi tai välittäjäorganisaatioksi.

Suunnitelmat

Yleensä halu ryhtyä kunnostustoimenpiteisiin herää runsaiden leväkukintojen seurauksena. Projektin perustamisvaiheessa voi järvikohtaisen suunnitelman laatiminen olla asia, joka saa ihmiset ja eri sidosryhmät sitoutumaan projektiin. Into suunnitella ja toteuttaa suunnitelmia toimii kuin katalyytti, joka tuottaa yhteisöllistä toimeliaisuutta. Harvoin kuitenkaan pystytään toteuttamaan tehtyjä suunnitelmia kaikessa laajuudessaan. Usein edetään innostuksen ja kulloisenkin rahatilanteen, ei suunnitelmallisuuden mukaan. Riittävää rahoitusta on vaikea saada vuosiksi eteenpäin. Suunnitelmat voivat jopa vanheta ja vesistön tila muuttua siitä, mitä se oli suunnitelmia laadittaessa. Parhaat mahdollisuudet tavoitetilan saavuttamiseksi pitkäjänteisellä työllä (selvitys, suunnitelma, toteutus, käyttö ja ylläpito) on isoilla ammattimaisesti johdetuilla projekteilla, joilla on parempi rahoitustilanne.

Järvikunnostussuunnitelmien raskaus ja kalleus saattaa sitoa liikaa yhdistysten voimavaroja, kun niiden pitäisi vastata suunnitelmien teettämisestä ja kustannuksista pitkälle itse. Ne voivat myös nostaa kynnystä ryhtyä hankkeisiin. On myös mahdollista, että konsultteihin luotetaan liikaa ja tehdään tarpeettomia selvityksiä. Tällainen tapaus nousi esille yhden kunnan kohdalla. Alkutilanteen kartoituksen jälkeen halutaan päästä mahdollisimman nopeasti toimenpiteisiin. Tästä vaiheesta voi tulla pullonkaula varojen puutteen takia. Ei ole varaa ostopalveluihin, eikä ole aktiivisia tekijöitä omasta takaa. Parhaimmillaan aktiiviset toimijat voivat olla pitkälle itseoppineita, jolloin ulkopuolisten asiantuntijoiden palveluita ei tarvita tai haluta, kuten eräässä tapauksessa Itä-Uudellamaalla. Itseoppineiden kunnostajien asiantuntijuus voi kuitenkin johtaa liian helpoihin ratkaisuihin. Järven tilaa on esimerkiksi arvioitu yksipuolisesti koekalastuksesta tai jopa pelkästä syksyn nuottasaaliista. Tämä korostunee osakaskuntien hoitokuntien vetämissä hankkeissa, missä kalasto saa kalastuslainakin nojalla erityisaseman.

Suunnittelun ja toimenpiteiden sitominen yhteen nousi esille haastatteluissa. Sillä pidetään mielenkiintoa yllä ja voidaan tehdä nopeastikin muutoksia suunnitelmiin, jos valittu tie katsotaan vääräksi tai saadaan uutta tietoa. Savo-Karjalassa on kokeiltu vaiheittaista suunnittelua hyödyntämällä työpajoja, joissa paikalliset ihmiset ja sidosryhmät, kuten yhdistykset, vesialueen omistajat ja asiantuntijat yhdessä suunnittelevat hankkeita (Koski-Vähälä 2014). Vuorovaikutteisen suunnitteluprosessin aikana eri intressiryhmät saavat tietoa hankkeen vaikutuksista ja pääsevät vaikuttamaan siihen itse, samalla kun sitoutuvat siihen.

Suositteluihin kunnostussuunnitelmien mukaiset toimenpiteet järvissä ovat olleet hoitokalastus, vesikasvien niitto ja ilmastus. Hoitokalastus on ollut erittäin suosittua – sitä tosin olisi todennäköisesti tehty suunnitelmista riippumatta. Syy-seuraus – suhdetta on vaikea todentaa. Uudellamaalla järvien kunnostussuunnitelmia oli tehty 20 kappaletta vuoteen 2011 mennessä, näistä 16 kohteessa suositeltiin hoitokalastusta. Hoitokalastuksia on tehty ja tuettu pitkään ja ne ovat olleet hyvää pr-toimintaa Uudenmaan ympäristökeskukselle (nyk. ELY-keskus). Hoitokalastuspalaverin muistiossa (2011) todetaan: Hoitokalastusjärvissä on ollut usein aktiivisempaa toimintaa kuin niillä järvilla, joissa kalastusta ei ole tehty. Hoitokalastukset ovat joissakin kohteissa johtaneet myös vesistön ja valuma-alueen kokonaisvaltaiseen hoitoon. Syvänteiden hapetuksen ja ilmastuksen käyttöön ottoa ja hyödyllisyyttä paikalliset eivät juuri voi itse arvioida toisin kuin suosittujen vesikasvien niittojen. Mielenkiintoista lainauksessa on toimenpiteen välilliset vaikutukset yhteisön kunnostustoiminnan aktivoimisessa. Hoitokalastukset ovat johtaneet mm. valuma-aluekunnostuksiin. Vaikka on edetty suositusten vastaisesti oireiden hoitamisesta niiden syihin, on kuitenkin saavutettu toivotuja tuloksia. Tästä seuraa kysymys, kannattaisiko tukea myös välillistä toimintaa, joka pidemmällä aikavälillä edistää itse kunnostustoimintaa.

Ylipäänsä tehtyjen järvikunnostussuunnitelmien sisältöä ei kyseenalaisteta, tai sitä ei juuri kommentoida. Se on lähinnä asiakirja, joka oikeuttaa hankkeen tukiin. Tosi asia on, että suunnitelmat ovat sisällöltään hyvin samanlaisia. Tehtyjen suunnitelmien merkittävä anti on kohteita koskevan tiedon kokoamisessa yksiin kansiin. Suunnitelmat osoittavat myös moninaisten toimenpiteiden tarpeen, jotta niiden vaikutukset yhdessä voisivat saada aikaan halutun suuntaisen muutoksen, erityisesti jos sitä halutaan veden laadussa. Olemassa olevat rajalliset resurssit on järkevintä kohdistaa niin, että ne tukevat kunnostustoimintaa pitkällä aikavälillä. Nopeat positiiviset muutokset ovat yleensä myös nopeasti ohimeneviä.

Iso kysymys kuuluu, tarvitaanko tämän kaltaisia laajoja suunnitelmia lisää? Päästäänkö samankaltaisiin suosituksiin ja lopputuloksiin kevyemmällä menettelyllä hyödyntämällä olemassa olevaa tietoa ja paikallisia resursseja?

Tiedon kulku

Vuorovaikutus kunnostusprojektien, kuntien ja ELY-keskuksen välillä pitäisi olla tehokkaampaa, jotta osapuolilla olisi ajankohtaista tietoa kunnostusten vastuuhenkilöistä ja projektien vaiheista. Tämä asettaa haasteita tiedotukselle. Soittokierros osoitti, että tieto ei aina kulje edes yhdistyksen sisällä. Muutama paikallinen haastateltava oli tietämätön mahdollisuudesta hakea vesistöille kunnostusavustuksia ELY-keskuksesta (Vesistöjen kunnostusavustuksia vuodelle 2014, tiedote 24.4.2014). Tehdyt kunnostussuunnitelmatkaan eivät olleet kaikkien tiedossa tai muistissa. Niiden hyödynnettävyys on varmasti kärsinyt siitä, että niistä on tehty vain verkkojulkaisu (www.doria.fi). Ylipäänsä tietämättömyys on varmasti yksi syy hakemusten vähäiseen määrään. Toisaalta avustuksista tiedottamista pitäisi tehostaa ja ajoittaa esimerkiksi alkuvuoteen, jolloin asianomaisilla jäisi enemmän aikaa suunnitella ja hakea avustuksia seuraavalle kesälle. Muita syitä hakemusten jättämättömyydelle ovat ymmärrettävästi rahoituksen puute ja lupa-asiat sekä aktiivisten kansalaisten puute.

Kuntien ja ELY-keskuksen tarpeista voisi kehittää yhteistä tiedotusta ja rekisteriä kunnostajista, jolloin saataisiin ajankohtaiset yhteystiedot ja tiedotteet välitettyä kunnostajien ja viranomaisten välillä. Saadut yhteystiedot samoin kuin kunnostussuunnitelmat tai niiden linkit voitaisiin laittaa nettiin Järviwiki - sivustolle (www.jarviwiki.fi). Kansalaisia pitäisi aktivoida enemmän laittamaan itse tietoja kunnostusprojekteista ko. sivuille. Yhteisillä tiedotuskampanjoilla voidaan kannustaa tähän ja samalla markkinoida haettavia avustuksia laajemmin, jotta saataisiin uusia projekteja käyntiin. Kampanjoilla voisi julkinen sektori tuoda selvemmin esille omia toimintatapojaan ja osallistumisperiaatteitaan. Aktiiviset kansalaiset löytävät helposti tietoa niin kunnostustoimenpiteistä kuin hankkeiden vetämisestäkin ympäristöhallinnon yhteisestä verkkopalvelusta (<http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesistokunnostusverkosto>).

Kuntien mielestä yhteystahon rooli sopisi alueellisille vesiensuojeluyhdistyksille hyvin. Esimerkiksi Länsi-Uudenmaan vesiensuojeluyhdistys (LUVY) on jo tehnyt alueellaan merkittävää työtä tiedottamisessa vesientilasta kansalaisille (www.vesientila.fi). Luvy on mukana myös Pyhäjärvi-instituutin Yhteisillä vesillä – hankkeessa, jossa pyritään popularisoimaan tutkimustietoa kansalaisten käyttöön. Vantaanjoen vesiensuojeluyhdistys on ollut mukana kehittämässä Järviwikiä paremmin vastaamaan kansalaisten tarpeita. On syytä huomioida alueellisten yhdistysten suuret erot toimintatavoissaan, mikä heijastaa alueellisia eroja ja myös yhteisten toimintastrategioiden puutetta.

Positiivinen ja avoin julkisuuskuva on tärkeää. Tarvitaan lisää näkyvyyttä, kuten hyvät päivitetty kotisivut. Tämä auttaa saamaan yrityksiä ja sponsoreita sekä yhteisö- että henkilöjäseniä mukaan toimintaan ja tukemaan hanketta. Sama julkisuuskuva toimii myös muissa medioissa. Paikallisten hankkeiden tiedotus ja medianäkyvyys vaatii markkinointiosaamista ja viestintätaitoja. Tähän pitäisi satsata voimavaroja.

Hyvällä ajantasaisella tiedotuksella voidaan osaltaan pitää pyöriä pyörimässä, projektin jatkuvuutta. Keskustelufoorumeilla tuodaan esille eri osapuolien näkemyksiä ja kannustetaan mielipiteen ilmaisemiseen. Ongelmana voivat olla kiistat, jotka voivat kärjistyä konflikteiksi. Ristiriidat pitäisi pystyä tunnistamaan ja ratkaisemaan ajoissa (taustalla voi olla esim. lupakysymyksiä). Toinen on konsensus, jota vastaan asettuminen on vaikeaa pienessä yhteisössä (sosiaalinen paine).

Kuva: © ELVI

Pohdintaa

Selvityksessä mukana olevilla kunnilla ei ole varsinaista vesistöjen kunnostuspolitiikkaa. Kunnissa niukkojen avustusresurssien jakaminen tapahtuu tapauskohtaisesti. Uudenmaan ELY-keskuksessa avustushakemusten pieni määrä on tarkoittanut, ettei valintoihin ole tarvinnut kohdistaa varsinaista priorisointia nykyisten määrärahojen puitteissa. On riittänyt, että on noudatettu Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelman suuntauksia ja hakemukset ovat täyttäneen vähimmäiskriteerit toteuttamiskelpoisuuden, kuten lupaehtojen ja hyödynsaajien määrän osalta. Eräissä kunnissa avustusten myöntäminen tasapuolisesti hakijoiden kesken tuottaa vaikeuksia. Pitäisi voida tukea myös muita kuin edistyneimpiä projekteja.

Yleisesti käytössä olevia kunnostusmenetelmiä pidetään hyvinä tai niiden riskit ovat pieniä. Niitä valittaessa ei voi mennä pahasti pieleen kuin taloudellisesti. Kunnostuksia vaivaa lyhytjänteisyys, vallitseva yksipuolinen käsitys käytössä olevista kunnostustoimenpiteistä ja niiden oletetuista vaikutuksista sekä niiden vähäinen lukumäärä. Keskustelua tarvittaisiin mm. siitä miten menetelmiä käytetään ja pystytäänkö niitä käyttämään riittävän tehokkaasti ja tarpeeksi kauan. Onko rahoitus turvattu riittävän pitkäksi aikaa jne. Keskustelun yksipuolisuus vaikeuttaa arviointia toimenpiteiden hyödyllisyydestä ja resurssien vaihtoehtoisesta kohdentamisesta. Olisi hyvä miettiä tarkemmin niukkojen resurssien kohdentamista tehokkaammin. Voimavaroja pitäisi kohdistaa myös kunnostuksia tekeviin yhteisöihin, niiden toimintaedellytysten parantamiseen. Näin saatu välillinen hyöty voi olla paljon suurempi kuin lyhytaikaisen kunnostustoimenpiteen ottaen huomioon, mitä toiminnan kerrannaisvaikutukset ja jatkuvuus voi tuottaa.

Tämä mahdollistaa myös yhteisöjen suuremman jäsenmäärän ja toiminnan laajemman rahoituspohjan, kun huomioidaan muutkin kuin pelkät kunnostustoimenpiteiden vaikutukset. Tällaisia toiminnallisia yhteisöjä voivat olla vesiensuojeluyhdistykset, mutta myös muut yhdistykset, kuten kyläyhdistykset, jotka hoitavat kylän yhteisiä asioita ja sen ympäristöä. Asian voisi kiteyttää yhdistysten osalta niin, että liike on päämäärää tärkeämpi. Jos liike loppuu, jäävät tavoitteetkin saavuttamatta. Asiantuntija-apua tarvitaan jatkossakin hankkeiden eri vaiheissa, erityisesti vesioikeudellisten lupahakemusten laatimisessa. Tässä ELY-keskusten rooli nousee esille. Paikallisten tahojen kynnys lähteä viemään eteenpäin hankkeita ja lupaprosesseja voi olla korkea juuri asiantuntijuuden puutteen takia. Tämä ei koske ammattimaisesti johdettuja hankkeita. Niitä on kuitenkin lukumääräisesti vähän Uudellamaalla, kuten suuria vesistöjäkin.

Valtion ja kuntien yhteiset rahoitusmallit voisivat auttaa niukkojen resurssien kohdentamisessa tehokkaammin. Esimerkiksi uuden asetusluonnoksen mukaan valtio voisi myöntää rahoitusta sen perusteella, että se edesauttaa muun rahoituksen saamista. Selvityksen mukaan kunnat haluavat tietää, mikä on ELY-keskuksen rooli jatkossa. Jonkinlaiset yhteisesti sovitut pelisäännöt (ELY voisi tarjota jotakin toiminta-/ rahoitusmallia kunnille) olisivat luonnollista jatkoa tehdyille kunnostussuunnitelmille ja hyvälle yhteistyölle. Kunnat tulevat luultavasti edelleen painottamaan enemmän kohteiden virkistyskäyttöarvoja kuin vedenlaatu-tekijöitä, joita vesienhoidon suunnittelussa painotetaan. Tämä ei kuitenkaan ole ristiriitaista yhteisten kunnostustavoitteiden kanssa. Aikaisempi pintavesien yleinen käyttökelpoisuusluokitus oli parempi väline järvien kunnostussuunnittelussa kuin nykyinen vesienhoidon suunnittelussa käytetty ekologisen tilan luokitus, jossa vesien tilan arvioinnin perusteena on luonnontila, eikä veden käyttökelpoisuus ihmisen näkökulmasta. Ongelma tässä voi piillä avustusten kohdentamisessa järviin, jotka ovat kokoonsa suhteutettuna virkistyskäyttöarvoltaan vähäisempiä kuin jotkin toiset kohteet.

ELY-keskusten osallistumisperiaatteiden ja vallitsevien käytäntöjen uudelleen arviointi on ajankohtaista. Valtion kunnostusstrategia ja uusi asetusluonnos avustusten myöntämisestä jättävät tilaa ELY-keskusten omalle harkinnalle ja kunnostuspolitiikalle. Tehtyjen toimenpiteiden hyödyt ovat usein kyseenalaisia ja tavoitteisiin ei päästä nopeinta suorinta tietä.

Vesien tilasta on tehty paljon tutkimuksia ja selvityksiä sekä laadittu suunnitelmia niiden tilan parantamiseksi. Tietoa on kertynyt ajansaatossa paljon ja sitä pitäisi hyödyntää tehokkaammin kunnostuksien suunnittelussa siitä huolimatta, että jokainen kunnostettava kohde ja kunnostava yhteisö ovat ainutlaatuisia. Verkossa toimivat erilaiset keskustelufoorumit ja niiden kehittäminen vastaamaan kansalaisten tarpeita on hyvä esimerkki yrityksistä laajentaa tiedon hyväksi käyttöä ja tuoda se lähemmäksi kansalaisia.

Kuva: @ ELVI

Laajat järvi-kohtaiset suunnitelmat jäävät pitkälti toteutumatta jo rahoituksen ja aktiivisten henkilöiden puutteen takia. Ne eivät huomioi riittävästi niukkoja voimavaroja ja paikallisia näkemyksiä, eli mahdollisuuksia suunnitelman toteuttamiseksi käytännössä. Lupien saaminen kunnostustoimenpiteisiin vesi- ja maa-alueiden omistajilta voi olla hankalaa jne. Tulevaisuudessa paikallinen toiminta ja kunnostustoimenpiteet pitää nähdä laajemmassa kontekstissa osana paikallista identiteettiä ja kylätoimintaa. Näin on mahdollista saada laajempi tuki ja rahoitus usein pitkäkestoiselle kunnostusprojektille.

Mikä on ELY-keskusten rooli tulevaisuudessa? Kuinka paljon niillä on kunnostusvaroja ja omaa liikku- mavaaraa avustusten myöntämisessä? Miten käy hyödylliselle paikallistuntemukselle organisaatiomuutosten pyörteissä? Näyttää ainakin siltä, että vapaaehtoistyö, yhdistysten oma varainhankinta, yritysten mukaan saaminen ja valtion avustukset sekä hankkeiden yhdistäminen laajemmiksi kokonaisuuksiksi on oleellista tulevaisuuden vesistö-kunnostuksissa.

Vesienhoidon suunnittelu

Vesipuitedirektiivi ja sitä toimeenpaneva vesienhoitolaki valtioneuvoston asetuksineen saattoivat suomalaisen vesiensuojelun kentät muutostilaan (Jankkari 2013). Vesiensuojelun ja –hoidon yleinen tavoite Suomessa ja koko Euroopan unionin alueella on jokien, järvien, rannikkovesien ja pohjavesien vähintään hyvä tila vuoteen 2015 mennessä. Lisäksi erinomaisiksi tai hyviksi arvioitujen vesien tilaa ei saa heikentää. Tavoitteeseen pyritään rajoittamalla erityisesti vesistöjä rehevöittävien, pilaavien sekä muiden haitallisten aineiden pääsyä vesiin. Lailla vesien- ja merenhoidon järjestämisestä (vesienhoitolaki 1299/2004) ja siihen liittyvillä asetuksilla säädetään viranomaisten yhteistyöstä, vesien tilaan vaikuttavien tekijöiden selvittämisestä, seurannasta, vesien luokittelusta, vesienhoidon suunnittelusta sekä kansalaisten ja eri tahojen osallistumisesta. Vesienhoitosuunnitelmalla tarkoitetaan vesienhoitoalueen kattavaa yhteenvetoa vesien tilasta, ongelmista ja suunnitelluista vesienhoitotoimista. (Karonen ym. 2014). ELY-keskukset ovat valmistelleet yhteistyötahojen kanssa uudet ehdotukset Suomen eri alueiden vesienhoitosuunnitelmiksi vuosille 2016 - 2022. Kuulemismenettelyn aikana 1.10.2014–31.3.2015 voi jokainen kansalainen ottaa kantaa suunnitelmiin.

Vesienhoidonsuunnittelussa on perustettu ELY-keskusten vetämiä lakisääteisiä yhteistyöryhmiä (Laurinoli 2007), joissa eri sidosryhmät ovat voineet neuvotella vesien hoidon tavoitteista vesienhoidon toimenpideohjelman valmisteluvaiheessa. Tämä yritys- ja järjestötason suunnittelutyö ryhmässä on onnistunut paremmin kuin yksittäisten kansalaisten kuulemiset. Työryhmissäkään tieto ei ole välittynyt kansalaisten ja työryhmän välillä (Yhteenveto kuulemispalautteesta 2012). Syynä kansalaispalautteen vähäisyyteen pidetään mm. tiedotusta ja ylätasoa suunnittelua, johon yksittäisen kansalaisen on vaikea ottaa kantaa. Käytännössä osallistumisen ja kuulemisen järjestämistä vaikeuttaa se, että vesienhoidon suunnittelualueet ovat hyvin laajoja ja suunnittelu yleispiirteistä. Kansalaispalautteen sisältöä ei toisaalta haluta etukäteen rajoittaa.

Kansalaispalautteessa korostuu ihmisten omasuhte omaan mökkivesistöön ja isoihin alueellisiin sekä ajankohtaisiin hankkeisiin, jotka uhkaavat vesien tilaa (Jankkari 2013). Seuraavalla suunnittelukaudella pyritään panostamaan enemmän kansalaisten kuulemisiin (syksy 2014). Riittävä osallistuminen ja kansalaiskeskustelu tekevät prosessista avoimen, joka on välttämätöntä tavoitteiden saavuttamiseksi (Laurinoli 2007). Tämä asettaa haasteita tiedotukselle. Viestinnän kehittämiseksi on työn alla mm. parempia internet - palveluita. Ääntä vedestä –raportissa (Laurinoli 2010) esitetään mm. kehitettäväksi osallistumisen seurantaan yhdenmukaisia mittareita erityisesti mielipiteiden ja määrällisen osallistumisen mittaamiseksi.

Vesienhoidonsuunnittelun vuorovaikutteista suunnittelua voidaan soveltaa myös paikallisella tasolla. Varsinkin mitä tulee tiedotukseen, avoimuuteen ja aitoon vuorovaikutukseen. Kansalaisten osallistuminen ja osallistaminen pitää nähdä voimavarana eikä rasitteena, millaisena se on nähty hallinnossa resurssien ja sopivien työkalujen puutteen takia.

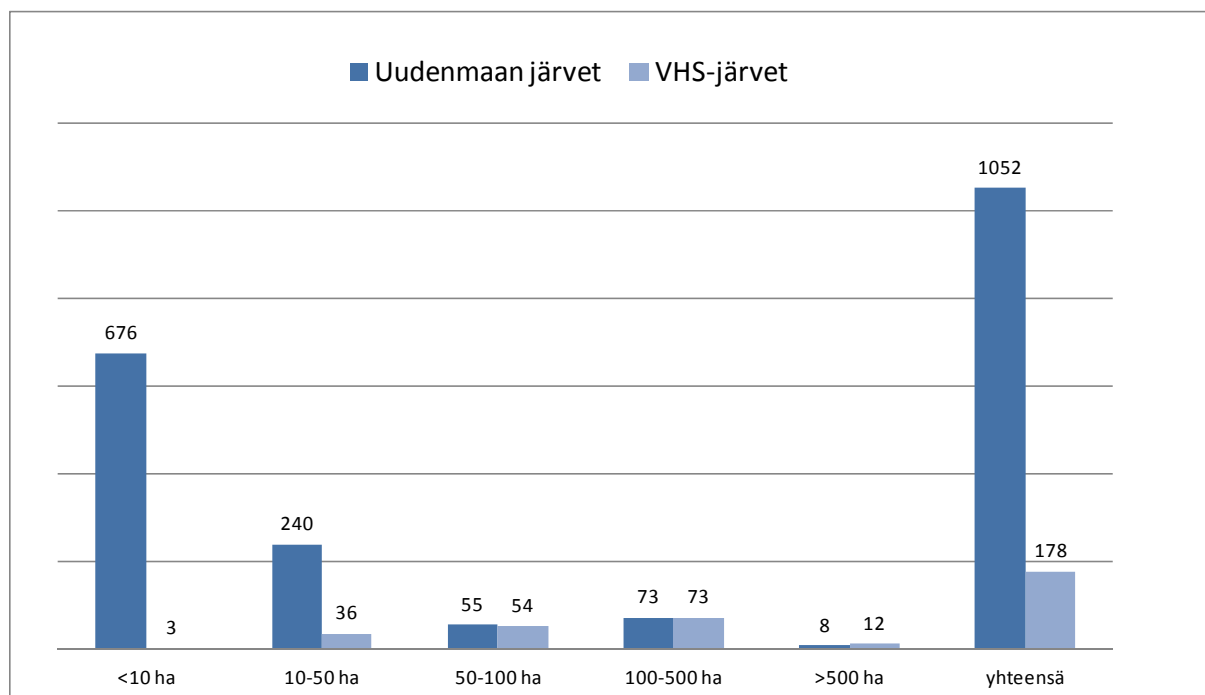
Kuva: © ELVI

Nykykäytännön perusteella valtio voi osallistua vesien kunnostuksiin, jos kunnostuksella on huomattava yleinen merkitys hyödynsaajien lukumäärän, hyödyn laadun, vaikutusalueen laajuuden tai muun sellaisen syyn vuoksi. Kunnostustarve on aiheutunut luonnonolosuhteista tai tarpeen aiheuttajaa ei voida osoittaa ja kunnostuksen kustannukset ovat kohtuullisia sillä saavutettaviin hyötyihin verrattuna. Tuettavilla hankkeilla ei myöskään ole aina selkeää hyödynsaajatahoa, vaan intressitahoja voi olla useita (Olin (toim) 2013).

Ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön vesistöjen kunnostuksiin myöntämä määrä- rahaa voi hakea avustuksina elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta. Myönnettyillä avustuksilla ediste- tään vesistöjen kunnostustyötä sekä vesienhoidon tavoitteiden toteutumista. Avustusta voidaan myöntää sekä suunnitteluun että erilaisiin kunnostustoimenpiteisiin joko vesistössä tai sen valuma-alueella. Avustuk- sen suuruus voi olla vaikutuksista riippuen enintään 30-50 % hankkeen tai toimenpiteen kokonaiskustan- nuksista. Omarahoitusosuudesta hyväksytään enintään puolet talkootyötä. (Vääriskoski 2014).

Kunnostushankkeiden suunnittelua ja toteutusta tuetaan haettavilla avustuksilla sekä hankkeiden ohja- ustyöllä (Huolman ym. 2013) sen sijaan, että osallistuttaisiin hankkeiden toteutukseen. Ulkopuolisten palve- luiden hyödyntäminen suunnittelussa toimenpiteiden toteutuksessa tulee korostumaan. Valtion toimintaa ja osallistumista tulee ohjaamaan valtakunnallinen kunnostusstrategia ja tulossa oleva uusi asetus vesistöjen kunnostustoiminnan avustamisesta. Valtio voi avustaa ensisijaisesti sellaisia hankkeita, joiden kunnostus- tarve on määritetty vesienhoitosuunnitelmissa ja toimenpideohjelmissa (Savola & Vääriskoski 2014).

Vesienhoidon toimenpideohjelmassa (2010) tarkastellaan Uudellamaalla sijaitsevia järviä, joiden pinta- ala on yli 50 ha. Jos vesienhoidon toimenpideohjelmissa mukana olevat vesimuodostumat ovat ensisijaises- ti avustuksien piirissä, moni Uudellamaalla oleva pieni järvi (<50 ha), jolla on merkittävää virkistyskäyttöar- voa, jää tukien ulkopuolelle (kuva 1). Vesienhoitosuunnitelmiin tulee kuitenkin mukaan jatkuvasti uusia ve- simuodostumia sitä mukaan kuin niiden luokittelu saadaan valmiiksi.

Uudenmaan 1052 järvestä 916 (87 %) on alle 50 ha pinta-alaltaan (Hertta 17.5.2014). Yli 50 hehtaarin järvet ovat lähes kaikki mukana vesienhoitosuunnitelmissa (VHS). Uudellamaalla on suuria yli 500 ha järviä vain kahdeksan (VHS - järviä on enemmän, koska Lohjan- järvi on jaettu neljään osaan + Määrjärvi).

Valtion kunnostusstrategia ja asetusehdotus vesistöjen käyttöä ja tilaa parantavien toimenpiteiden avustamisesta

Vapaaehtoisissa kunnostuksissa valtion rooli on tulevaisuudessakin merkittävä niin taloudellisesti kuin kannustusmielessä (vesienhoidon kuulemispalautteen yhteenveto). Seuraavassa pari tärkeää kohtaa valtioneuvoston asetusluonnoksesta vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien toimenpiteiden avustamisesta (MMM & YM 2013):

- Ympäristön kunnostamiseen myönnettävää valtion tukea tulisi kehittää siten, että hankkeita voidaan nykyistä tarkemmin priorisoida niiden ympäristövaikutusten tai –riskien perusteella ja näin yhdenmukaistaa tukemisen periaatteita. Tuore vesien kunnostusstrategia ja kalatiestrategia antavat tähän hyvän pohjan vesien kunnostushankkeiden osalta. Kunnostuksia toteuttavien tahojen joukkoa tulisi samalla kasvattaa ja monipuolistaa valtion hallinnon tuella ja laajentaa tukemisen rahoituspohjaa. Avustuksen osuutta määritettäessä otetaan huomioon myös se, voidaanko tuen avulla edistää muun rahoituksen saamista toimenpiteelle.
- Valtion rahoitus on tarpeisiin nähden riittämätöntä ja tukea myönnetään osin epäyhtenäisin perustein. Hankkeiden tarkempi priorisointi ELY-keskusten välillä vaihtelee ja sama hanke voi saada rahoitusta useasta valtion rahoituslähteestä eri perustein. Valtion tuki ei nykymuodossaan myöskään parhaalla mahdollisella tavalla edesauta muiden hyödynsaajatahojen tai välittäjäorganisaatioiden aktivoitumista.

Vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan uusia toimijoita ja ohjauskeinoja. Valtion kunnostusstrategian (Olin (toim.) 2013) seitsemästä tavoitteesta kolme on merkittäviä paikallisten kunnostajien toimintaedellytysten näkökulmasta:

- Yhteistyöverkostot ja kumppanuudet vahvistuvat sekä omaehtoisen kunnostuksen edellytykset paranevat.
- Valtionhallinto pystyy edistämään kunnostustoimintaa, tukemaan muita toimijoita ja arvioimaan niiden toimintaa.
- Kunnostushankkeiden rahoituspohja laajenee.

Strategiassa esitetyt keinovalikoimat jäävät auttamatta puutteelliseksi tavoitteiden saavuttamiseksi. ELY-keskusten omilla päätöksillä näihin kohtiin on kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa.

Paikalliset voimavarat

Hankkeiden vetämiseksi tarvitaan monenlaista osaamista ja eri alojen ihmisiä. Toiminnan luonne muuttuu koko ajan ammattimaisemmaksi. Vapaaehtoisissa hankkeissa paikallisten ihmisten vastuu kunnostuksista kasvaa ja vastuuta täytyy jakaa yhä useamman henkilön kesken. Asiantuntemusta tarvitaan useilla osa-alueilla, kuten toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa, viestinnässä, rahoituksen hankkimisessa, yhdistyksen toiminnan pyörittämisessä, kirjanpidossa yms. Mitä vakuuttavammin projekti on hoidettu sitä enemmän ihmisiä ja sidosryhmiä lähtee mukaan toimintaan. Tätä kautta saadaan myös rahoituspohjaa laiveammaksi. Tulevaisuudessa ulkopuolisen työn, kuten konsulttien työn, määrä kasvaa. Yhdistykset tarvitsevat enemmän omarahoitusta hankkeidensa pyörittämiseen. Hankkeisiin tarvitaan lisää osapuolia mukaan, kuten yrityksiä ja muita yhteisöjä. Hyödynsaajat täytyy nähdä laajemmin ja osata myydä ja vetää hankkeita ammattimaisemmin.

Erilaiset julkiset rahoituslähteet ovat jatkossakin tärkeitä tukijoita. Oman rahoituspohjan vahvistamiseksi tulisi kuitenkin tehdä paljon enemmän. Edelleenkin odotetaan valtiota ja kuntia apuun. Hankkeiden toteutuminen jää valitettavan usein kiinni muutamasta tuhannesta eurosta. Tämän vuoksi yhdistysten varainkeruuseen pitää satsata ja se pitäisi aloittaa jo ennen kuin hanketta ollaan käynnistämässä. Jos kunnostuksille laaditaan yleissuunnitelmia, tämä pitäisi ottaa niissä huomioon. Yhdistystoiminnalla (omilla tempauksilla) pystyy hyvin paikkaamaan muutaman tuhannen euron vajetta. Talkootyön omarahoitusosuuden merkitystä ei pitäisi vähentää entisestään, päinvastoin. Tämä on sosiaalinen voimavara, joka toimii yhteisöä koossapitävänä tekijänä ja samalla kartuttaa sen tieto-taitoa, josta syntyy uusia ideoita ja paikallisia innovatiivisia ratkaisuja paikallisiin tarpeisiin, mahdollisesti myös laajemmin hyväksikäytettäviksi.

Perinteet ovat paikallisia vahvuuksia, joita paikallinen yhteisö kantaa mukanaan ja välittää sukupolvelta toiselle. Jokaisella kylällä on omat tapansa toimia. Perinnetiedon ja -taidon sekä paikallishistorian hyödyntäminen ja tunnetuksi tekeminen voivat olla hyvä idea. Tarinat sitovat paikat ja ihmiset sekä menneisyyden ja nykyisyyden yhteen. Ne tekevät ympäristön ja maiseman eläväksi vanhoine rakennuksineen ja kylän yhteisine rantoineen jne. Yhdistykset voivat hyödyntää yhteisesti jaettuja kokemuksia, kylän kulttuurista pääomaa. Tämä voi saada sekä paikallisten että vapaa-ajan-asukkaiden kiinnostuksen heräämään

uudella tavalla yhteistä järviluontoa ja kylää kohtaan.

Tietty omaleimaisuus on hyväksi projektille. Mutta se ei tarkoita sitä, ettei se olisi asiantuntevasti johdettu ja olisi pelkkää puuhastelua. Omaleimaisuus tekee projektista omannäköisensä ja tunnistettavan. Kunnostuksilla on koko yhteisöä koskevia merkityksiä ja ne pitää myös nähdä tai liittää osaksi laajempaa paikallista kylätoimintaa ja -identiteettiä (sosiaalinen koheesio). Tätä voisi tukea esim. osallistumalla monitavoitteisiin ja osarahoitteisiin yhteishankkeisiin. Näin kunnostukset nivoutuvat luontevasti osaksi laajempia kyläsuunnitelmia.

Yhteistä toimintaa ja tiedotusta projektin vaiheista sekä kylän yhteisistä asioista täytyy olla myös hankkeiden välisenä aikana. Toimintaa on hyvä laajentaa alueellisesti, hakea yhteistyötä ja neuvoja muista projekteista, esimerkiksi kaluston, palvelun vaihdon, vuokrauksen jne. muodossa. Näin saadaan myös muita olemassa olevia resursseja tehokkaampaan käyttöön ja mahdollisesti keikkatyötilaisuuksia yrityksille, toiminnanharjoittajille ja yhdistyksille. Toimintaan pitäisi sisällyttää muutakin kuin suoranaista vesistön kunnostustoimintaa. Näin saadaan lisää taloudellista liikkumavaraa ja mahdollisuuksia kartuttaa kunnostusvaroja.

Kuva: @ ELVI

Yhteisölliset tietovarannot

Paikalliset tietovarannot on otettava entistä selvästi paremmin suunnittelun ja päätöksenteon tueksi. Tätä tietoa ei yksinkertaisesti pitäisi ohittaa. Paikallistietoa ei voi korvata muulla tiedolla ja sen hyödyntäminen päätöksenteossa tekee päätöksistä hyväksyttävämpiä. Sosiaaliset ja tiedolliset resurssit ovat yhteisöllisesti rakentunutta. Ne voidaan saada käyttöön vain vuorovaikutuksessa ja tukemalla paikallisten ihmisten omaehtoisia prosesseja. Paikallistuntemuksen lisäksi yhteisössä on sosiaalista pääomaa, yhteisesti jaettuja kokemuksia yhteisön sisäisestä dynamiikasta. Parhaimmillaan paikalliset ihmiset itse tuottavat uusia ratkaisumalleja paikallisiin oloihin sekä valjastavat paikalliset resurssit paremmin kunnostuksien käyttöön (liite 1). Tässä auttaa työtehtävien ja vastuun jakaminen eri osapuolien välillä. Paikallisten voimavarojen hyödyntäminen näkyy selvimmin talkootyönä. Muista resurssien hyödyntämisestä hyviä esimerkkejä ovat paikallisvoimin tehdyt konetyö ja suunnitelmat, joita myös on hyödynnetty hankkeiden omarahoitusosuuksina. Valitettavasti valtio on verotuksellisesti omilla toimillaan kaventanut talkootyön mahdollisuuksia, samoin oman työn taloudellinen merkitys omarahoituksen osana tulee ilmeisesti vähentymään tulevaisuudessa, millä on negatiivisia vaikutuksia kunnostustoimintaan.

Paikalliset ihmiset ovat itseoikeutetusti otettava osaksi suunnitteluprosessia, teki suunnitelmat kuka hyvänsä. Parhaimmillaan paikalliset tahot pystyvät vastaamaan suunnittelusta pitkälle itse, varsinkin pienten hankkeiden kohdalla, joissa vedenlaadun parantaminen ei ole ensisijainen tavoite. Mutta myös laajemmassa yleissuunnittelussa paikalliset pystyvät itse suunnittelemaan, mitä he vesistöltään haluavat. Yhteisöissä on aina monenlaista osaamista, jota voidaan hyödyntää suoraan suunnittelussa ja käytännön työssä. Yhteisön ulkopuolella tehdyt suunnitelmat, jossa paikallisia ihmisiä ei ole kuunneltu eikä osallistettu vaikuttaa osaltaan heikentävästi suunnitelmien legitimitettiin.

Paikalliset voimavarat on syytä selvittää tarkemmin käymällä kohteissa kiertämässä ja haastattelemassa paikallisia ihmisiä. Olemassa olevan tiedon ja paikallistuntemuksen avulla saadaan kohteen perustilasta ja paikallisista voimavaroista paljon tietoa suunnittelua ja niiden toteutusta varten. Suunnittelua helpottaa osaltaan se, että käytettävissä olevia realistisia keinoja vesistön paremman tilan saavuttamiseksi on lukumääräisesti vähän ja valuma-aluekunnostukset ravinteiden vähentämiseksi ovat lähes aina kannatettavia. Kunnostuksista on pitkäaikaista tietoa ja kokemusta monista eri järviyypin kohteista, varsinkin Uudenmaan pienistä ja rehevistä järvistä.

Tarpeelliset selvitykset ja niiden avoin tarkastelu antaa äänen eri näkökulmille, joiden pohjalta voidaan asettaa tarkempia tavoitteita ja laatia suunnitelma. On tärkeää, että prosessin alusta alkaen on itseoppineiden lisäksi ulkopuolinen asiantuntija mukana tai ainakin neuvoja ja ohjausta on saatavilla tarvittaessa. Tärkeä seikka on myös, missä määrin paikallista empiiristä tietoa hyödynnetään tutkimus- ja asiantuntijatiedon rinnalla sekä keiden ja minkä tiedon intressin mukaan päätöksiä tehdään. Tutkimustiedon ohella paikallisten havaintoja järven tilasta pitäisi ottaa huomioon enemmän, jopa edellyttää sitä. Samoin omaehtoista jatkuvaa seurantaakin pitäisi painottaa, jolloin paikallisten vastuu myös kunnostettavan vesistön tilan arvioinnista kasvaisi. Julkisin varoin tehty seuranta on joka tapauksessa hyvin rajallista, eikä kerro kaikkea järven tilasta. Tässä voisi edellyttää vastikkeellisuutta kunnostusavustusten saamiseksi.

Muuta

Kehittämisehdotuksia

Tieto

- laajan hajanaisen tietomäärän ja kokemusten kerääminen tapauskohtaisesti
- olemassa olevan tiedon ja hyvien käytäntöjen soveltaminen paikallisiin olosuhteisiin
- tiedotuspolitiikka mietittävä ja tiedotusta lisättävä joka tasolla
- tietokone- ja kännykkäsovellusten hyödyntäminen (some)
- yhteydenotot kentältä; kirjaus yhteiseen tietokantaan: nimi, yhteystiedot, projekti tai hanke ja asia
- tiedotuksen ja vuorovaikutuksen parantaminen hallinnon ja paikallisten kunnostajien tarpeisiin vi-
ranomaistiedon ja yhteystietojen välittämiseksi
- ELY-keskuksen hyvää mainetta kunnostusasioissa tulisi hyödyntää ja sen rooli voisi olla näkyvämpi
hankkeissa, samalla tehtäisiin hallintoa ja sen toimintaa, kuten vesienhoidon suunnittelua tunnetta-
vammaksi

Päätöksenteko

- paikallinen tieto osaksi päätöksentekoa: paikallinen empiirinen tieto, tutkimustieto ja muu asiantun-
tijatieto (päättösten ja suunnitelmien legitimeetti)
- tuetaan paikallista päätöksentekoa
- paikallisille enemmän vastuuta ja vapautta tietyissä rajoissa, mitä pienemmät riskit sitä vapaammat
kädet (hyöty- ja riskianalyysi)
- tuetaan työpajatoimintaa ja ideointia
- vesialueen omistajat tiiviimmin mukaan myös muihin kuin kalataloudellisiin kunnostuksiin, kokevat
usein jäävänsä suunnittelusta ja kalataloushallinnon päätöksenteosta sivuun
- kalastusalueiden rooli vahvemaksi vesienhoidossa ja lupa-asioissa
- edesautetaan osakaskuntien järjestäytymistä ja vesialueiden yhdistämistä
- hoitokalastuksen perusteluissa ja tavoitteissa veden laadun parantamisesta kalaston tietyn raken-
teen ylläpitämiseen

Rahoitus

- suositetaan kevyempiä menettelyitä kustannustehokkuuden saamiseksi, varsinkin jos taustatietoa on jo olemassa?
- avustetaan myös toimintaa, joka edesauttaa välillisten positiivisten pitkäkestoisten vaikutusten aikaan saamista ympäristön tilassa ja toimintaympäristön säilymistä vireänä
- avustuksien vastikkeellisuus niin että ne tukevat paikallista tekemistä
- esim. hoitokalastussuunnitelmissa ja avustuksien myöntämisessä huomio seurantaan (kirjanpitokala- lastajat, kisat, lajikalastus eli fongaus), keväiseen kutupyyntiin, säätelytoimiin, saaliin hyötykäyttöön
- hyötyjinä ja rahoittajina huomioitava myös muut kuin taloudelliset edunsaajat
- osallistuminen monitavoitteisiin ja osarahoitteisiin hankkeisiin
- osallistuminen hankkeiden omarahoitukseen esim. eu-rahoituksen saamiseksi
- työllistämishankkeet TE-toimiston kanssa (esim. jokitalkkari -hankkeet)

Yhteistyö ja vuorovaikutus

- vuorovaikutuksen ja tiedotuksen lisääminen
- enemmän vuorovaikutusta vähemmän ohjausta
- välittäjäorganisaatiotoiminnan edistäminen, esim. sateenvarjohdistykset, joka yhdistää eri toimijat
- alueellisten Ely-keskusten paikallistuntemuksella on suuri merkitys. (Toimintoja uudelleen järjestet- täessä tämä pitäisi ottaa huomioon)
- kuntien välistä yhteistyötä pitäisi edistää valuma-alueilla, joissa on useita kuntia tai kuntien välillä on virkistyskäyttöä puoleen tai toiseen
- Kunnostusprosessi suunnitteluineen etenee vaiheittaisesti, jolloin voidaan tukea kustannustehok- kaita suoraan kunnostustoimenpiteisiin tähtäävää paikallislähtöistä suunnittelua, joka etenee vai- heittain toimenpiteiden toteutuksen kanssa.

Uudet mittarit

- paikallisten tekemää seuranta lisää vaikuttavuuden todentamiseksi (avustusten vastikkeellisuus)
- kunnostusten tuloksellisuutta arvioitaessa pitää voida ottaa huomioon myös välillisiä vaikutuksia
- paikallisten ihmisten osallistuminen hankkeisiin (esim. määrälliset ja laadulliset sosiaaliset ja talou- delliset mittarit)
- ihmisten omat kokemukset; tyytyväisyys, hyvinvointi

Mielenkiintoisia hankkeita ja lähestymistapoja

- Vyyhti-hanke. Proagria, Oulu: Hankkeen tavoitteena on edistää vesien- ja ympäristönhoitoa luomalla toimintamallit ja välittäjäorganisaatiot pienimuotoisen kunnostus- ja hoitotoiminnan tueksi. Tavoitteena on myös aktivoida kohderyhmiä ympäristönhoitoon, sillä ilman uusia toimijoita vesienhoidon tavoitteita ei saavuteta. Kehitetään toimintamallit pienten kunnostustoimien toteuttamisen ja hankkeistamisen läpiviemiseksi. Selvitetään sopivimmat mallit välittäjäorganisaatioiden toimintamuodoiksi. Toimijoiden aktivoimiseksi järjestetään työpajatilaisuuksien sarjoja, joissa opastetaan käytännön työssä ja tehdään yhdessä osallistujien kanssa hoito- ja kunnostussuunnitelmia sekä avustetaan mahdollisen rahoituksen hakemisessa. Hankkeella parannetaan luonnon monimuotoisuutta, vesien ja kalaston tilaa ja maaseudun viihtyvyyttä ja säilytetään siten maaseutuperintöä, turvataan ekosysteemipalveluiden toimintaa, edistetään kylien ja maaseudun yhteisöjen ja yritysten toimintaa sekä elinvoimaisuutta. (<http://www.proagriaoulu.fi/fi/vyyhti/>)
- Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän lanseeraamaa sopimuksellisuutta työn tilaajan, suorittajan ja maksajan välillä voidaan soveltaa tässä yhteydessä: Sopimuksellisuuden tavoitteena on edistää maaseudun työllisyyttä, täydentää maaseudun palveluja ja organisoida maaseudun pieniä töitä eli luoda uudenlaisia joustavia paikallisia ratkaisuja työn ja työntekijän kohtaamiseksi sekä toisaalta palvelujen luomiseksi maaseudulle ja hallinnon byrokratian vähentämiseksi. Sopimuksellisuudessa tavoitteena on tarpeellisten palvelujen ja työllistymismahdollisuuksien luominen tai muu alueen yhteinen hyvä. (Koski ym. 2009). Ei siis liiketaloudellinen tuotto. Edellyttää vähintäänkin osittaista julkista rahoitusta. http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/989/Vastuuta_vuorovaikutusta_ja_valittamista.pdf
- Itä-Uudenmaan vesistöjen virkistyskäytön edistämishanke (2007). Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien ja ilmansuojeluyhdistys ry. Raportti sisältää mm. kunnostustarpeen määrittelyn järven tilan ja virkistyskäyttöpaineen avulla. (<http://www.vesi-ilma.fi/images/pdf/julkaisut/RekreationXS.pdf>)
- Koski-Vähälä (2014), Etelä-Savon vesiensuojeluyhdistys: Vaiheittainen suunnittelu eri osapuolien kanssa yhdessä alusta alkaen (esim. työpajat). kartoitetaan yhdessä selvitysten/suunnittelun/toimenpiteiden tarve, jotta resurssit kohdentuvat mahdollisimman tehokkaasti ja oikeaan aikaan. (Vesistökunnostusverkoston seminaari 2014: http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesistokunnostusverkosto/Mika_verkosto/Vuosiseminaarit/Vesistokunnostusverkoston_seminaarit%2826729%29)
- Ekosysteemipalvelut ja niiden soveltaminen järvikunnostussuunnittelussa. Ekosysteemipalvelut jaottelevat ekosysteemien toimintoja ihmisen näkökulmasta. Niillä tarkoitetaan ekosysteemien tuottamia ilmaisia, aineellisia ja aineettomia hyötyjä ihmiselle. Ekosysteemipalvelut jaetaan neljään luokkaan: tuotanto-, ylläpito-, sääntely- ja kulttuuripalveluihin (MA 2005). Jaottelun avulla voidaan ekosysteemipalvelun aineellista arvoa määrittää, vaikkapa kosteikon pidättämien ravinteiden muodossa. Kulttuuristen ekosysteemipalveluiden avulla voidaan hahmottaa vesiekosysteemin tuottamia aineettomia hyvinvointipalveluita ihmisille (esim. virkistyskäyttöarvot). Tämä mahdollistaa laajemmin hyötyjen ja haittojen arvotarkastelun kuin välittömien taloudellisten hyötyjen arvioiminen. Kun tehdään valintoja ekosysteemin eri hyödyntämistapojen välillä, on palvelujen arvo syytä tuntea. Jos heikennämme jotain ekosysteemipalvelua, voidaan miettiä pystytäänkö samainen palvelu tuottamaan ihmisvoimin ja mitä se tulisi maksamaan. http://www.edu.fi/luovasti_luonnonvaroista/suomen_luonnonvarat/ekosysteemipalvelut

Lähteet

Hertta. Ympäristöhallinnon paikkatietokanta (17.5.2014).

Jankkari, J. 2013: Arjen ja byrokratian rajapinnalla. Kansalaispalaute vesienhoidon suunnittelussa. Suomen ympäristö 8/2013. Helsinki. 53 s.

Karonen ym. (toim). 2014: Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2016-2022. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Luonnos. 112 s.

Huolman, I. ym. 2013: Muistio. Esitys YM:n momentin 35.10.61 määrärahojen käyttötärpeestä vuonna 2014. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Koski, E. Lindqvist, P. & Mäntylä, M. 2009: Vastuuta, vuorovaikutusta ja Välittämistä. Sopimuksellisuuskäsikirja. Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmän julkaisuja 11. Vammala. 45 s.

Koski-Vähälä, J. 2014: Yhteistyö onnistumisen edellytyksenä – esimerkkinä Harvanjärven kunnostus. Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistys. Iisalmi-seminaari 12.6.2014

Yhteenveto kuulemispalautteesta. 2012: Kuuleminen vesienhoidon työohjelmasta, aikataulusta ja keskeisistä kysymyksistä 15.6. –17.12.2012. Kymijoen - Suomenlahden vesienhoitoalue. Yhteenveto kuulemispalautteesta. 31 s.

Laurinolli, T. 2007: Ääntä vedestä I. Kansalaisten kuuleminen EU:n vesipolitiikan puitteiden toimeenpanossa Suomessa, erityisesti vesienhoidon yhteistyöryhmissä. Suomen luonnonsuojeluliitto. Helsinki. 51 s.

Laurinolli, T. 2010: Ääntä vedestä II. Kansalaisten osallistuminen vesienhoidon suunnittelussa. Suomen luonnonsuojeluliitto. Helsinki. 77 s.

MA. 2005: Millenium Ecosystem Assessment.

MMM & YM. 2013: Valtioneuvoston asetus vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien toimenpiteiden avustamisesta. Asetusluonnos 28.10.2013. Julkaisematon.

Muistio. 2011: Hoitokalastuspalaveri. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 11.2.2011.

Henriksson, M., Myllyvirta, T. & Vainio S. 2007: Itä-Uudenmaan vesistöjen virkistyskäytön edistämishanke, Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys r.y. Esiselvitys 68 s.

Olin, S. (toim.). 2013: Vesien kunnostusstrategia. Ympäristöministeriön raportteja 9/2013, Ympäristönsuojelu. Helsinki. 54 s.

Savola, P, Vääriskoski, J. & Mäntyselä, A. 2014: Järvien kunnostus – toimenpiteiden suunnittelun toteutus. PowerPoint -esitys. Uudenmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus. <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B78FF6663-B9A5-4229-B473-CFD2E3189BD4%7D/97414> (17.6.2014)

Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelma 2010: Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Helsinki. 192 s. <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B174A25EA-165C-4605-93DC-6A9C536B98F6%7D/52291>

VYYHTI-hanke. 2012: Vesistöt ja ympäristö yhdessä hyvään tilaan – VYYHTI. Hankesuunnitelma 2012-2014. Oulun Proagria.

Vääriskoski, J. 2014: Vesistöjen kunnostusavustuksia vuodelle 2014 voi hakea Uudenmaan ELY-keskuksesta. Tiedote. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Liitteet

Liite 1. Ulkoisen ja systeemin sisäisen tiedon suunnitteluprosessi

KUVAILEHTI

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja 100/2014				
Vastuualue Ympäristö				
Tekijät Sami Reunanen		Julkaisuaika Joulukuu 2014		
		Kustantaja Julkaisija Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
		Hankkeen rahoittaja toimeksiantaja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
Julkaisun nimi Tuumasta toimeen? Uudenmaan järvikunnostussuunnitelmat ja paikalliset voimavarat niiden toteuttamiseksi				
Tiivistelmä <p>Paikalliset kunnostajatahot ovat uuden haasteen edessä kunnostustoimenpiteiden toteutuksen ja niiden rahoituksen vastuun siirtyessä yhä enemmän paikallisille hyödynsaajille. Samaan aikaa kunnostustoiminnan luonne ja hankkeiden vetäminen muuttuu ammattimaisemmaksi. Yhdistysten oma varainhankinta ja hankkeiden yhdistäminen on oleellista tulevaisuudessa. Hankkeiden hyödynsaajat täytyy nähdä laajemmin ja saada paremmin mukaan hankkeisiin.</p> <p>Käyttökelpoista tietoa ja osaamista löytyy paljon niin asiantuntijoiden keskuudesta kuin paikallisten yhteisöjen sisältä. Paikallistuntemusta ja -tietoa ei voi korvata muulla tiedolla, siksi niiden pitää olla oleellinen osa suunnitelmia. Kunnostuksilla on usein koko yhteisöä koskevia merkityksiä ja ne pitäisikin nähdä osana laajempaa paikallista kylätoimintaa ja -suunnittelua. Kustannusten vähentämiseksi kunnostussuunnitelmissa pitäisi käyttää hyväksi enemmän myös olemassa olevaa ja helposti saatavissa olevaa tietoa.</p> <p>Uudenmaan elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus on tehnyt 2000-luvulla useita järvien kuntakohtaisia ja järviakohtaisia kunnostussuunnitelmia, joiden kustannuksiin kunnat ovat osallistuneet. Selvityksessä on arvioitu kunnostussuunnitelmien vaikuttavuutta paikallisten kunnostajien ja kuntien ympäristöviranomaisten näkökulmasta. Aineisto on kerätty puhelinhaastatteluin. Työssä on lisäksi pohdittu paikallisten yhteisöjen voimavarojen hyödyntämistä kunnostuksien ja suunnitelmien toteuttamiseksi.</p> <p>Kunnat näkevät suunnitelmat selvästi hyödyllisempinä kuin paikalliset kunnostajatahot. Suunnitelmat ovat enemmän kuntien työkalu kuin varsinainen huoltokirja järven kunnostamiseksi. Paras hyöty saadaan suunnitelmista niiden oikealla ajoituksella. Niiden pitää myös johtaa toimenpiteisiin, jotta niitä pidettäisiin onnistuneina. Paikallisesti tuotetun tiedon hyödyntäminen suunnittelussa tekee suunnitelmista hyväksyttävämpiä.</p>				
Asiasanat (YSA:n mukaan) Järvikunnostukset, suunnittelu, suunnitelmat, paikalliset resurssit, tieto				
ISBN (painettu)	ISBN (PDF) 978-952-314-158-2	ISSN-L 2242-2846	ISSN (painettu)	ISSN (verkojulkaisu) 2242-2854
www www.doria.fi/ely-keskus		URN URN:ISBN:978-952-314-158-2	Kieli Suomi	Sivumäärä 21
Julkaisun myynti/jakaja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus				
Kustannuspaikka ja aika Helsinki 2014			Painotalo	

PRESENTATIONSBLAD

Publikationens serie och nummer Rapporter 100/2014				
Ansvarsområde Miljö och naturresurser				
Författare Sami Reunanen		Publiceringsdatum December 2014		
		Utgivare Förläggare Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland		
		Projektets finansiär uppdragsgivare Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland		
Publikationens titel Från ord till handling? Istandsättningsplaner för sjöar i Nyland och lokala krafter att genomför dem				
Sammandrag <p>Lokala aktörer för istandsättning av sjöar står inför nya utmaningar när ansvaret för såväl åtgärder som finansiering allt mer övergår till lokala nyttohavare samtidigt som verksamheten och projektstyrningen blir mer professionell. I framtiden kommer föreningarnas medelanskaffningar och projektsamarbeten vara av stor betydelse. Nyttohavarna måste ses i ett bredare perspektiv och deras delaktighet ökas.</p> <p>Nyttig information och kunskap finns såväl hos sakkunniga som på lokal nivå. Den lokala kunskapen kan inte ersättas med någon annan information och bör därför utgöra en väsentlig del av istandsättningsplanerna. Sjörestaureringar har ofta betydelser för hela det lokala samhället och de spelar också en signifikant roll i byarnas verksamhet och planering. För att minska kostnaderna för planerna bör man i högre grad utnyttja existerande och lättillgänglig information.</p> <p>Under 2000-talet har Nylands närings-, trafik- och miljöcentral utarbetat ett antal istandsättningsplaner för sjöar i en kommun och för enskilda sjöar. Planeringsarbetet har delvis finansierats av kommunerna. I rapporten diskuteras betydelsen av dessa planer för de lokala aktörerna och ur miljömyndigheternas synvinkel. Materialet har samlats in genom telefonintervjuerna. I rapporten diskuteras också hur de lokala resurser bättre kunde användas för istandsättningar och verkställighet av planer.</p> <p>Kommunerna ser större nytta i planerna än de lokala restaurerarna. Restaureringsplanerna är mera ett verktyg för kommunerna än en handbok för istandsättningsarbetet. Den största nyttan av planerna erhålls då de utarbetas vid rätt tidpunkt. Planerna måste också leda till åtgärder för att de ska anses framgångsrika. Planer som beaktat lokalkännedom upplevs som bättre.</p>				
Nyckelord (enligt Allärs) Istandsättning av sjöar, planering, planer, lokala resurser, kunskap				
ISBN (tryckt)	ISBN (PDF)	ISSN-L	ISSN (tryckt)	ISSN (webbpublikation)
	978-952-314-158-2	2242-2846		2242-2854
WWW www.doria.fi/ely-keskus		URN URN:ISBN:978-952-314-158-2		Språk Suomi
		Sidantal 21		
Beställningar Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland				
Förläggningsort och datum Helsinki 2014			Tryckeri	

RAPORTTEJA 100 | 2014

TUUMASTA TOIMEEN

UUDENMAAN JÄRVIKUNNOSTUSSUUNNITELMAT JA PAIKALLISET VOIMAVARAT NIIDEN TOTEUTTAMISEKSI

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-314-158-2 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-158-2

www.doria.fi/ely-keskus | www.ely-keskus.fi